

היום נלמד בעזרת ה':

פסחים דף עג

למדנו במשנה לעיל - שחט את הפסח (בי"ד ניסן שחל בשבת) שלא לאוכליו חייב חטאת.

קושיא: לכאורה זה דין פשוט, כיון ש'התם' (= לעיל בדף סא) אמרנו שהפסח שנשחט שלא לאוכליו פסול, ולכן פשוט ש'הכא' (= במקרה שלנו ששחטו בשבת) הוא חייב חטאת משום שחילל שבת לא לשם מצווה, ומה המשנה באה להשמיע לנו?

התירוץ למסקנת הגמרא: היות ובתחילת המשנה שנינו את הדין של שחטו שלא לשמו בשבת חייב לכן שנינו גם את הדין של שחטו שלא לאוכליו. ואת הדין של שחטו שלא לשמו שנינו כדי להביא את מחלוקתם של רבי אליעזר ורבי יהושע (בשוחט שאר זבחים לשם פסח).

מקלקל בחבורה פטור: העושה חבורה בשבת כדי לקלקל פטור, ומלאכת 'חובל' האסורה בשבת היא רק כאשר עושה חבורה כדי לתקן, כגון השוחט או שחובל בבהמה כי צריך את דמה לכלבו.

הגמרא מקשה: לדברי הסובר שמקלקל בחבורה פטור, מדוע השוחט את הפסח בשבת שלא לאוכליו חייב, והרי הוא עשה חבורה (= שחיטה) בשביל לקלקל (= שהרי הקרבן פסול)? תירוץ: הוא 'תיקן' את הקרבן בכך שאם העלו את האימורים שלו למזבח לא מורידים אותם מהמזבח אלא מקטירים אותם. (אמנם לכתחילה אסור להעלותם).

קושיא: מדוע השוחט את הפסח בשבת ונמצא בעל מום חייב, והרי הוא עשה חבורה (= שחיטה) בשביל לקלקל (= שהרי הקרבן פסול)? תירוץ: הוא 'תיקן' את הקרבן בכך שאם יש בו מום בדוקין שבעין (= קליפה דקה המכסה את העין), לדעת רבי עקיבא אם העלו את האימורים שלו למזבח לא מורידים אותם.

(המשך בדף הבא ↓)

קושיא: מדוע השוחט את הפסח בשבת ונמצא שהוא טריפה במקום גלוי חייב, והרי הוא עשה חבורה בשביל לקלקל (כנ"ל)? תירוץ: הוא 'תיקן' את הבהמה בכך שע"י שחיטתו הוא הוציאה מידי טומאת נבילה.

רבינא מקשה: השוחט קרבן חטאת בשבת, מחוץ לעזרה, לשם עבודה זרה, חייב שלש חטאות, לפי שעבר על שלשה איסורים: 1. חילול שבת. 2. שחיטת קדשים מחוץ לעזרה. 3. שחיטה לשם ע"ז. והרי הוא רק קילקל בשחיטה זו, שהרי הוא לא הוציאה מידי טומאת נבילה בשחיטתו (תקרובת ע"ז מטמאה אפילו באוהל)? תירוץ: הוא 'תיקן' את הבהמה בכך שע"י שחיטתו הוא הוציא את הבהמה מידי אבר מן החי. ביאור: אמנם כעת היא אסורה לישראל משום תקרובת ע"ז, אבל היא מותרת לבן נח שלולא שחיטתו היה אסור לו לאוכלה משום אבר מן החי. (איסור אכילת אבר מן החי הוא אחד משבע מצוות בני נח).

למדנו במשנה לעיל - שחט את הפסח (בי"ד ניסן שחל בשבת) ונודע לו שמשכו הבעלים את ידם וכו' פטור מפני ששחט ברשות:

אשם שניתק לרעיה: קרבן אשם שמתו בעליו או שהתכפרו באשם אחר, הדין הוא שמוסרים אותה לרועה בהמות שיוציא אותה לרעות בשדה עד שיפול בה מום שאז היא נפסלת להקרבה, ולאחר שהיא נפסלת פודים את קדושתה ע"י שמוכרים אותה. את הכסף שקיבל ממכירתה נותנים 'נדבה', כלומר לקופה שהיתה במקדש שממנה היו קונים קרבנות עולה ל'קיץ המזבח' (= בשאין קרבנות על המזבח היו מביאים עולות נדבה כדי שלא יהיה המזבח ללא קרבנות).

אמר רב הונא אמר רב: אשם שניתק לרעיה, והוא לא מסרו לרועה אלא הביאו לעזרה ושחטו סתם, הקרבן כשר לעולת 'קיץ המזבח', הואיל וסוף סוף דמיו היו עומדים לקנות מהם עולות לקיץ המזבח.

מוכח שהוא סובר שכיון שהוא מיועד לקיץ המזבח לא צריך 'עקירה', כלומר לא צריך לעקור את שם 'אשם' מהקרבן.

קושיא: א"כ מדוע דין זה הוא רק באשם שנמסר לרעיה, והרי משעה שבעליו התכפרו באשם אחר הרי האשם עומד לקיץ המזבח אף אם לא נמסר לרעיה?

רב חסדא מקשה על דברי רב הונא בשם רב שהקרבן לא צריך עקירה, ואם שחטו סתם כשר:

למדנו במשנה שאם שחט את הפסח בשבת, ולאחר מכן נודע שמתו בעליו פטור. ונאמר על זה בברייתא שאם קרה הדבר בערב פסח שחל ביום חול יישרף הקרבן מיד. יש לנו כלל: קרבן שנפסל בגלל פסול בגופו כגון פיגול או נותר יישרף מיד, אבל אם נפסל בגלל פסול בדם שלו (כגון שנשפך הדם) או בבעלים (כגון שמתו) – מכיון שזהו פסול שאינו חמור, לא שורפים אותו בבזיון אלא ממתינים שיפסל בלינה (=תעובר צורתו) ויהא נותר (שהוא פסול בגופו) ואז שורפים אותו.

לענייננו הסיבה שהפסח נשרף מיד - רק אם נסבור שהוא לא נעקר מקרבן פסח, ולכן כשמתו בעליו נמצא ששחטו 'שלא למנויו' וזהו פסול בגופו. אבל אם הפסח לא צריך עקירה והוא נהפך מיד לשלמים (שהרי מותר הפסח שנשאר דינו שלמים), אין פסול בשחיתתו בגופו, ורק פסול חיצוני שנשחט לאחר קרבן תמיד (שהרי היה סבור שהוא פסח שנשחט לאחר התמיד) וצריך עיבור צורה?

אלא רב חסדא מפרש את דברי רב שעקר את האשם ושחטו לשם עולה כשר. מכאן שצריך עקירה.

ולרבי חייא בר גמדא: לעיל אמר רבי חייא בר גמדא (בשם כל החבורה) שמדובר שהיו הבעלים של הקרבן טמאים בערב פסח, שדינם להקריב את הקרבן בפסח שני, ולכן הקרבן נשאר בסתמא לשם פסח עד שיעקרו אותו לשם קרבן אחר. משא"כ בפסח שלא הוקרב ואינו ראוי לפסח שני שבסתמא נהפך לשלמים. כלומר שבסתמא לא צריך עקירה לקרבן?

אלא רב הונא בריה דרב יהושע: באמת לא צריך עקירה ובסתמא האשם נהיה עולה וכן הפסח נהיה שלמים. והמשנה שלנו והברייתא מדברות במקרה שהפריש את הפסח קודם חצות, והבעלים מתו לאחר חצות. שכיון שהקרבן היה ראוי לפסח מיד בחצות ולאחר מכן נדחה במיתת הבעלים, ישנו כלל 'כל הנראה ונדחה שוב אינו חוזר ונראה' - לשלמים, ולכן ישרף מיד ולא צריך עיבור צורה.

אלא אומר רב פפא: הברייתא כרבי אליעזר הסובר ששלמים ששחטם לשם פסח פסולים, וזהו פסול בגופו ולכן ישרף. אך הגמרא מקשה: הרי רבי אליעזר סובר גם שטועה בדבר מצוה בשבת חייב חטאת, והרי המשנה שעליה הולכת הברייתא הנ"ל אומרת שפטור?

(המשך בדף הבא ↓)

אלא התנא של הברייתא הוא יוסף בן חונאי: לגבי שלמים ששחטם לשם פסח - הוא סובר כרבי אליעזר, וממילא פסולו בגופו ולכן בחול ישרף מיד. אבל לגבי טעה בדבר מצוה בשבת - הוא סובר כרבי יהושוע, ולכן פטור מחטאת על השחיטה.

רב אשי מתוך תירוץ נוסף: רב סובר כרבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה, שכשנודע שנטמאו הבעלים לאחר השחיטה כיון שהיה יכול לברר זאת (מדובר שהיתה שהות ביום לברר) – חייב חטאת כי הוא אינו טועה בדבר מצוה בזה, והקרבת תעובר צורתו ולאחר מכן ישרף. רב אשי הבין שהסיבה שתעובר צורתו, בגלל שלדעת רבי ישמעאל לא צריך עקירה לקרבן, ולכן הוא נהיה שלמים, ואם כן הפסול שלו הוא רק שנשחט לאחר התמיד כנ"ל.

הגמרא דוחה. רבי ישמעאל סובר כתנא דבי רבה בר אבוה, שאפילו 'פיגול' שהוא פסול בגופו החמור ביותר - טעון עיבור צורה ואינו נשרף מיד. הגמרא מוכיחה שרבי ישמעאל סובר כן, ולא בגלל שהקרבת לא צריך עקירה. שהרי רבי ישמעאל דיבר על מקרה שהבעלים נטמאו, והרי על זה אמר רבי חייא בר גמדא שלא נעקר הפסח בסתמא ונהפך לשלמים, כיון שהבעלים נדחים לפסח שני. ואם כן מדוע תעובר צורתו?

 הדרך שלך אלו דברים